

Kolektivní monografie *Překlady pro EU* je exkurzem do problematiky překládání v kontextu největší překladatelské „továrny“ na světě, totiž Evropské unie (dále jen „EU“). Publikace o 146 stranách z roku 2019 je složena z příspěvků osmi autorů, kteří zastupují různé aktéry zúčastněné na překladatelském procesu i akademickou obec. Jak uvádí editor v ediční poznámce, publikace navazuje na stejnojmennou konferenci, která proběhla na půdě Ústavu translologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (dále jen „ÚTRL FF UK“) v roce 2010. Nejde však o pouhý konferenční sborník, ale o širěji pojatou kolektivní studii věnovanou danému tématu, neboť několik rozšířených konferenčních příspěvků je doplněno o nové statě zejména zástupců institucí. Publikace tak nabízí cenný mix praktických poznatků, stejně jako teoretickou reflexi daného tématu zasazeného do širšího rámce institucionálního překladu. Podobně užitečné je shromáždění příspěvků nahlížejících zvolenou problematiku z různých hledisek, od historického přehledu k rozboru eurožargonu, přes postřehy „insiderů“ z evropských orgánů i české státní správy po názory dodavatelů překladů z řad samostatných překladatelů i poskytovatelů překladatelských služeb.

Dílo editorsky ošetřil Tomáš Svoboda z ÚTRL FF UK, který je autorem nejrozsáhlejšího příspěvku (s. 77–100), jakož i úvodu, závěru a ediční poznámky. Především ale je otcem koncepce monografie, která propojuje pohledy akademické sféry stejně jako překladatelské praxe. Jednotlivé příspěvky jsou uspořádány do tří tematických částí: 1. Překlady pro EU – z pohledu institucí, 2. Pohled „zvnějšku“ – externí dodavatelé, 3. Problematika kvality. Autorské texty doplňuje řada podpůrných materiálů v přílohách a profily autorů, nechybí ani seznam literatury, anglicky psané *summary* a jmenný i věcný rejstřík.

V prvním oddíle nalezneme příspěvky zástupců institucí, které se podílejí na vzniku českých verzí evropských textů, a to orgánů evropských i českých. Českou republiku reprezentují texty Jana Kramoliše a Jana Lenfelda z Odboru kompatibility Úřady vlády ČR, zatímco evropskou dimenzi vnáší dva texty z pera vedoucího české sekce Generálního ředitelství pro překlady Evropské komise (dále jen „DGT“) Otty Pacholíka. Posledně jmenovaný zprostředkovává praktické postřehy vysoce postaveného představitele největšího překladatelského servisu v rámci EU, přičemž DGT zaměstnává 55 překladatelů v české sekci (z celkových 1600) a ročně zajistí překlad cca 80 000 normostran textu (s. 31–32). DGT stejně jako ostatní instituce EU navíc působí v dvojediné roli interního zhotovitele i zadavatele externích překladů. Právě spolupráci s externími dodavateli se zejména věnuje první z jeho textů nazvaný *Překlady pro EU – pohled z ústředí*. Zde autor nabízí vedle shrnujících informací k fungování DGT i řadu konkrétních kvalitativních doporučení pro dodavatele překladů, např. v souvislosti s výskytem dvojitých mezer (s. 36). Ve svém druhém příspěvku *Terminologická a věcná spolupráce DGT EK a státní správa ČR* se O. Pacholík soustředí na jeden z aspektů spolupráce evropských překladatelských orgánů s českou státní správou, konkrétně přibližuje terminologicky orientované semináře pořádané od roku 2011. Vedle praktických informací o tématech seminářů či reakcích jejich účastníků zde nabízí někdy až úsměvné postřehy typu hodnocení *genia loci* míst konání (s. 44). Zástupci české státní správy nabízejí „střízlivější“ pohledy na

roli státní správy při překladech pro EU (J. Kramoliš) nebo na spolupráci různých jazykových profesí při přípravě konečného znění překládaných textů (J. Lenfeld). Text prvně zmíněného autora *Úloha členského státu při překladech pro EU* uvádí celou monografii přiblížením historického vývoje na poli překladu evropských textů, zatímco druhý příspěvek *Spolupráce s překladateli a právníky-lingvisty v orgánech Evropské unie při přípravě českého jazykového znění právních předpisů EU* mj. upozorňuje na skutečnost, že čistě jazyková stránka je často upozadována v zájmu dosažení politického kompromisu (s. 40).

V druhém oddíle se čtenář setká se zajímavou konfrontací názorů samostatných překladatelů na straně jedné a poskytovatelů jazykových služeb na straně druhé. První skupinu zastupuje osoba z nejpovolanějších, předsedkyně profesního sdružení Jednota tlumočnicků a překladatelů Amalaine Diabová. Její příspěvek *Kdo překládá pro struktury EU na českém trhu?* je originálním zamyšlením nad zarážející skutečností, že dle průzkumů mezi členy uvedeného sdružení se jich překladům pro EU věnuje naprosté minimum. Autorka nabízí tři možné důvody tohoto stavu, z nichž první dva jsou ale nerelevantní, zatímco třetí je svým způsobem útok vůči překladatelským společnostem. Jak jinak totiž chápat tvrzení na s. 53, že „agentura vyhraje výběrové řízení s určitým počtem vynikajících životopisů profesionálních překladatelů, ale pak práci zadá jiné skupině pracantů, minimálně zpočátku amatérů (...)“. Zástupce napadeného sektoru Jaroslava Ouzká z překladatelské společnosti Skřivánek, s. r. o. uvedené obvinění zcela nevyvrací, když poukazuje na *Specifika překladových zakázek pro EU*. Ve svém příspěvku vyzdvihuje náročnost překládání pro EU i z pohledu LSP, zejména v rovině organizační i evaluační a koneckonců i finanční.

Ve třetím, tematicky nejvíce různorodém oddíle se dočkáme kritické vědecké reflexe traktované problematiky. *Pohled právníka na překlad pro Evropskou unii* nabízí Filip Křepelka z Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, který připomíná, že překlad pro EU je především právní překlad, a pragmaticky hodnotí jednotlivé typy překládaných textů z pohledu práva. Podrobnou analýzu podpůrných návodných materiálů pro dodavatele překladů nalezneme ve studii T. Svobody nazvané *Pokyny a příručky pro autory textů a překladatele u orgánů a institucí EU*, zatímco empiricky podložený výzkum vybraných jazykových jevů v evropských textech nabízí příspěvek Barbory Stolínové *Eurožargon v překladových textech vznikajících u institucí EU*. Text F. Křepelky přináší užitečné svědectví o právních problémech, které mohou nastat v souvislosti s chybami v překladu. Ty se i přes veškerou snahu zúčastněných aktérů občas objevují a mohou s sebou nést negativní právní důsledky. Instituce EU tak hledají způsoby, jak se tohoto nežádoucího jevu vyvarovat i za pomoci nových technologií. Důležitý je v této souvislosti optimistický závěr autora, že ani nejmodernější prostředky typu strojového překladu nenahradí v plné míře v prostředí mnohojazyčného práva EU tvůrčí činnost lidského ducha (s. 76). T. Svoboda ve svém rozsáhlém příspěvku nejprve shrnuje dosavadní, pohříchu skromné výsledky výzkumu na poli překladu pro EU.¹ Především ale podává fundovanou analýzu příruček a pokynů pro překladatele evropských textů. Nejprve srovnává vybrané jazykové verze obecných Pravidel pro jednotnou úpravu dokumentů, kde nenachází žádné zásadní rozdíly mezi tzv. starými a novými jazyky. Zajímavé je ale zjištění, že tak blízké jazyky,

¹ Především Koskinen, K. (2008) *Translating Institutions. An Ethnographic Study of EU Institutions* nebo Wagner, E., Bech, S., Martinez, J. (2002) *Translating for the European Institutions*.

jakými jsou čeština a slovenština, se zřejmě opírají o jiné zdroje, když autor konstatuje, že česká verze vychází z angličtiny, zatímco slovenská má blíže k francouzskému znění. Dále se věnuje pokynům určeným externím překladatelům, které jsou veřejně dostupné na webových stránkách Evropské komise. Zde naopak autor zjišťuje, že přístupy studovaných zemí se různí.

Závěrem lze konstatovat, že recenzovaná kolektivní monografie přináší do českého prostředí neotřelé informace z vědecky poněkud opomíjené oblasti institucionálního překladu obecně a překladu pro EU zvláště. Vedle praktických vhladů zastoupených „stakeholderů“ je třeba především ocenit ucelené představení a reflexi tohoto dílčího aspektu translatologického výzkumu. Všem zájemcům o danou problematiku tak můžeme monografii *Překlady pro EU* s klidným svědomím doporučit.

JUDr. Mgr. Ivo Petru, Ph.D.

Ústav romanistiky, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

petru@ff.jcu.cz

<https://doi.org/10.14712/24646830.2021.34>